

Polasaí Frithbhulaíochta Scoil Sailearna (Dréacht)

1. I gcomhréir le riachtanais an Acht Oideachais 2000 agus na dtreoirlínte faoi chód iompair a d'eisigh an Bord Náisiúnta um Leas Oideachais, tá Bord Bainistíochta Scoil Sailearna ag glacadh leis an bpolasaí frithbhulaíochta seo a leanas ag mar chuid de chód iompair iomlán na scoile. Géilleann an polasaí go huile agus go hiomlán do riachtanais *Ghnásanna Frithbhulaíochta Bunscoile agus Iar-bhunscoile* a foilsíodh i Meán Fómhair 2013.

2. Aithníonn Bord Bainistíochta Scoil Sailearna chomh tromchúiseach is atá iompar bulaíochta agus chomh diúltach agus a d'fhéadfadh a thionchar a bheith ar dhaltaí, agus geallann an scoil dá réir sin, cloí leis na príomhphrionsabail dea-chleachtais seo a leanas agus muid ag tabhairt aghaidh ar iompar bulaíochta, ag gabháil i ngleic le hiompar bulaíochta, á throid agus á chosc.

(A)

Cultúr dearfach a bheith i réim sa scoil:

- ina nglactar go fonnmhar le difríocht agus le héagsúlacht agus ina léirítear meas ar éagsúlacht agus ar chuimsitheacht;
- ina spreagtar daltaí chun iompar bulaíochta a nochtadh agus a phlé i dtimpeallacht neamhbhagrach;
- ina gcuirtear caidreamh *atá bunaithe ar mheas* chun cinn, ar fud phobal na scoile;

(B) Ceannaireacht éifeachtach;

(C) Cur chuige scoile uile;

(D) Comhthuiscint faoi céard is bulaíocht ann agus faoin tionchar a bhíonnas aige;

(E) Cur i bhfeidhm straitéisí oideachais agus coiscthe (bearta le feasacht a mhúscailt, san áireamh)

- a chothaíonn ionbhá, meas agus teacht aniar sna daltaí &
- tugtar aghaidh go sainráite ar cibearbhulaíocht agus ar bhulaíocht bunaithe ar aitheantas (bulaíocht homafóbach & trasfóbach san áireamh);

(F) Maoirseacht agus monatóireacht éifeachtach ar dhaltaí;

(G) Tacaíochtaí don fhoireann;

(H) Eachtraí & iompar bulaíochta a thairfeadh agus a imscrúdú ar shlí chomhsheasmhach

agus obair leantach a dhéanamh ina dtaobh (agus straitéisí aitheanta idirghabhála á n-úsáid); agus

(I) Meastóireacht leanúnach ar cé chomh héifeachtach is atá an polasaí frithbhulaíochta.

3. I gcomhréir le *Gnásanna Frithbhulaíochta Bunscoile agus Iar-bhunscoile* seo é an sainmhíniú ar bhulaíocht:

An rud a thuigtear le bulaíocht ná iompar diúltach neamhiarrtha, bíodh sé ó bhéal, síceolaíoch nó fisiciúil, a dhéanann duine aonair nó grúpa in aghaidh duine nó daoine eile, agus a dhéantar arís agus arís eile.

Áirítear na cineálacha iompair bhulaíochta seo a leanas ar an sainmhíniú ar bhulaíocht:

- duine a fhágáil as an áireamh d'aon turas, gabháil do chúlchaint mhailíseach agus do chineálacha eile caidrimh bhulaíochta idir dhaoine;
- cibearbhulaíocht; agus
- bulaíocht bunaithe ar aitheantas, ar nós bulaíocht homafóbach, bulaíocht chiníoch, bulaíocht bunaithe ar bhallaíocht den Lucht Siúil agus bulaíocht ar dhuine faoi mhíchumas nó ar dhuine a bhfuil riachtanais speisialta oideachais aici/aige.

Ní “bulaíocht” ata i gceist le heachtraí aonraithe nó le heachtraí aon uaire d'iompar diúltach d'aon turas (eg. téacsteachtairacht mhaslach nó goilliúnach aon uaire nó teachtaireachtaí príobháideacha eile san áireamh). Ar ndóigh tá sé an-tábhachtach déileáil go láidir leo siúd freisin mar is cuí, de réir chód iompair na scoile.

Ach, i bhfianaise an pholasaí seo, is cinnte gur bulaíocht atá i gceist le teachtaireacht, íomhá nó ráiteas poiblí goilliúnach aon uaire ar shuíomh gréasáin líonra poiblí nó ar fhóram poiblí eile ar féidir an teachtaireacht, an íomhá nó an ráiteas sin a fheiceáil air agus/nó a bheith ráite arís ag daoine eile mar iompar bhulaíochta.

Iompar diúltach ar bith nach bhfuil san áireamh sa sainmhíniú seo ar bhulaíocht, déileálfar leis de réir chód iompair na scoile.

Tá eolas breise ar na cineálacha éagsúla bhulaíochta i Roinn 2 de na *Gnásanna Frithbhulaíochta Bunscoile agus Iar-bhunscoile*.

Samplaí d'IomparBulaíochta

(Ní liosta cuimsitheach é an liosta seo thíos.)

<p>Iompraíochtaí a bhaineann le gach saghas bulaíocht</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ciapadh bunaithe ar cheann ar bith de na 9 bhforas sa reachtaíocht comhionannais e.g. ciapadh gnéasach, bulaíocht homafóbach, bulaíocht chiníoch, etc. • Forrántacht fhisiciúil • Damáiste do mhaoin • Leasainmneacha a ghlaoch • Cleithmhagadh / ag spochadh / ag <i>slagáil</i> • Pictiúir, focla i scríbhinn, nó ábhar eile a tháirgeadh, a thaispeáint nó a scaipeadh atá dírithe ar dhuine eile a imeaglú • Graffiti maslach • Sracadh (<i>extortion</i>) • Imeaglú • Gothaí maslaitheacha nó gáirsiúla • An 'droch-shúil' /'amharc' faoi leith / <i>the'look'</i> • Cur isteach ar spás pearsanta • Meascán de na cinn a luaitear.
<p>Cibearbhulaíocht</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tromaíocht: Ráflaí, bréaga nó biadán a scaipeadh le dochar a dhéanamh do cháil duine eile • Ciapadh: Teachtaireachtaí oilc, suaracha nó gáirsiúla a sheoladh chuig duine go leanúnach • Pearsanú: Teachtaireachtaí maslaitheacha nó forrántacha a phóstáil faoi ainm duine eile • Gríosadh: Úsáid a bhaint as focail gháirsiúla nó ghríosaitheacha chun troid ar líne a spreagadh • Cleasaíocht: Dallamullóg a chur ar dhuine eolas pearsanta a roinnt agus an t-eolas sin a úsáid ar líne ina dhiaidh sin • Sceitheadh: Eolas nó íomhánna rúnda a phostáil nó a roinnt • Leithcheal: Duine a fhágail as an áireamh d'aon turas ó ghrúpa ar líne

	<ul style="list-style-type: none"> • Cibear-stalcaireacht: Ciapadh agus tromaíocht leanúnach a fhágann go mbíonn faitíos a b(h)eatha/a s(h)ábháilteachta ar dhuine • Glao tostach gutháin • Glao maslach gutháin • Teachtaireacht téacs mhaslach • Teachtaireacht ríomhphoist mhaslach • Cumarsáid mhaslach ar líonraí sóisialta e.g. Facebook/Ask.fm/ Twitter/You Tube nó ar chonsóil chluichí • Ráitis/Blaganna/Pictiúir mhaslacha idirlín • Postálacha maslacha d’aon chineál teicneolaíochta cumarsáide
<p>Iompar Bulaíochta bunaithe ar Aitheantas</p> <p>Aon cheann de na 9 bhforas idirdhealúcháin a luaitear sa Reachtaíocht um Chomhionannas san áireamh (inscne lena n-áirítear trasinscne, stádas sibhialta, stádas teaghlaigh, claonadh gnéasach, reiligiún, aois, míchumas, cine agus ballraíocht den Lucht Siúil).</p>	
Homafóbach agus Trasinscne	<ul style="list-style-type: none"> • Ráflaí a scaipeadh faoi chlaonadh gnéasach duine • Tathant ar dhuine a bhfuil claonadh gnéasach difriúil aige/aici • Leasainmneacha a ghlaoch, e.g. aerach, casta, lúbtha, <i>gay</i>, <i>queer</i>, cigire, <i>lesbian</i> a úsáidtear chun caitheamh anuas ar dhuine • Imeaglú fisiciúil nó ionsaí • Bagairtí
Cine, náisiúntacht, cúlra eitneach agus ballraíocht den Lucht Siúil	<ul style="list-style-type: none"> • Idirdhealú, réamhchlaonadh, ráitis nó maslaí a bhaineann le cine, náisiúntacht, cultúr, aicme shóisialta, creideamh, cúlra, eitneach nó an Lucht Siúil • Duine a fhágáil as an áireamh d’aon turas bunaithe ar aon cheann acu seo thuas
Caidreamhach	<p>Séard atá i gceist anseo caidrimh a ionramháil mar bhealach chun bulaíocht a dhéanamh. Ar na hiompraíochtaí tá:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biadán maslach • Leithcheal agus aonrú • Neamhaird • Leithcheal ó ghrúpa • Cairde a bhaint de dhuine • 'Bitseáil' • Ráflaí a scaipeadh • Rún a sceitheadh • Caint sách ard le go gcloisfeadh an t-íobartach í • 'Droch-shúil' / 'Amharc' faoi Leith • 'nerd' nó téarmaíocht den chineal seo a úsáid le cur isteach ar dhuine.
Gnéasach	<ul style="list-style-type: none"> • Ráitis gháirsiúla nó teangabháil mhíchuí nó gan choinne • Ciapadh

<p>Riachtanais Speisialta Oideachais, Míchumas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Leasainmneacha a ghlaoch ● Tathant ar dhaoine eile mar gheall ar a míchumas nó riachtanais foghlama ● Teacht i dtír ar leochaileachtaí daltaí eile agus ar a gcumas teoranta bulaíocht a aithint agus iad féin a chosaint ● Teacht i dtír ar leochaileachtaí daltaí eile agus ar a gcumas teoranta cúinsí sóisialta agus leideanna sóisialta a aithint agus iad féin a chosaint. ● Athris a dhéanamh ar mhíchumas duine eile ● Ceap magaidh a dhéanamh de dhaoine eile
---	---

4. Féadfaidh an príomhoide/leasphríomhoide/nó múinteoir ar bith d’fhoireann na scoile gníomhú le bulaíocht a imscrúdú agus déileáil léi:

(féach Roinn 6.8 de na *Gnásanna Frithbhulaíochta Bunscoile agus Iar-bhunscoile*)

5. Seo a leanas straitéisí oideachais agus coiscthe a bheas in úsáid sa scoil.

Tá straitéisí ina ndírítear go sonrach ar chibear bhulaíocht agus ar bhulaíocht bunaithe ar aitheantas, go háirithe bulaíocht homafóbach agus trasfóbach san áireamh anseo.

(féach roinn 6.5 de na *Gnásanna Frithbhulaíochta Bunscoile agus Iar-Bhunscoile*):

Cur chuige uile scoile

- Cur chuige uile scoile le meas ar gach ball de phobal na scoile a chothú.
- Luach na héagsúlachta a chur chun cinn le aghaidh a thabhairt ar dhearcaí claonta agus le aird a tharraingt ar nach nglactar beag ná mór le iompar bulaíochta.
- Féinmheas a chothú agus a fheabhsú i measc na ndaltaí uile.
- Forbairt ghairme don fhoireann i dtaca leis an mbulaíocht mas gá, le cinntiú go mbeidh tuiscint ag an bhfoireann ar fad ar céard is bulaíocht ann, ar an gcaoi a dtéann sí i bhfeidhm ar shaol na ndaltaí agus ar an gcaoi go gcaithfear dul i ngleic léi agus í a chosc.
- Feachtas feasachta agus oiliúna don scoil ina hiomláine i dtaca le gach gné den bhulaíocht, agus pobal na scoile ar fad san áireamh.
- Maoirseacht agus monatóireacht ar sheomraí ranga, ar chlós na scoile, agus ar thurasanna scoile. Tabharfar ar bhail foirne nach mbíonn ag teagasc a bheith san airdeall agus eachtraí a chur in iúl do na múinteoirí ábhartha. Beidh maoirseacht i gceist freisin i dtaca leis an úsáid a bhaineann daltaí as teicneolaíocht cumarsáide sa scoil.
- Pléitear polasaí frithbhulaíochta na scoile le daltaí agus cuirtear tuismitheoirí/caomhnóirí ar an eolas.
- Bearta rialta feasachta a chur i bhfeidhm ar fud na scoile maidir le cairdeas a chothú, agus bulaíocht a chosc;
- Cultúr insinte a spreagadh, agus béim faoi leith ar thábhacht na bhfinnéithe. Ar an gcaoi sin beidh muinín ag daltaí as a bheith ag inseacht. Tá gné seo na muiníne ríthábhachtach. Ba chóir a chur in iúl go soiléir do gach dalta agus iad ag tuairisciú eachtraí bulaíochta nach ag inseacht ná ag sceitheadh atá siad ach ag gníomhú go freagrach.

- A chinntiú go mbeidh a fhios ag daltaí cé dó ba chóir dóibh a inseachtagus cén chaoi le é a dhéanamh, e.g.:
- Dul caol díreach chuig múinteoir ag am feiliúnach, mar shampla tar éis ranga.
- Nóta a thabhairt isteach leis an obair bhaile.
- Glao gutháin a chur ar an scoil nó ar mhúinteoir sa scoil a bhfuiltear muiníneach as/aisti.
- Tabhairt ar thuismitheoir(i)/ar chaomhnóir(i) nó ar chara inseacht ar do shon.
- Deimhin a dhéanamh de go dtuigeann finnítithe an tábhacht a bhaineann lena bhfeiceann siad nó lena bhfuil ar eolas acu faoin mbulaíocht atá ar bun a inseacht.
- Córas soiléir a bheith ann le go mbeidh a fhios ag tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) le dul chun na scoile más dóigh leo go bhfuil bulaíocht á déanamh ar a ngasúr.
- Monatóireacht a dhéanamh ar úsáid na teicneolaíochta sa scoil & aird a dhíriú ar an bPolasaí Úsáid Inghlactha Teicneolaíochta.
 - Liosta na dtacaí atáthar a úsáid sa scoil faoi láthair agus tacaí eile atá ar fáil don scoil a shonrú e.g. GLEN www.glen.ie, BeLonGTo www.belongto.org

Curaclaim a chur i ngníomh

- Cur i bhfeidhm iomlán na gcuraclam OSPS agus na gclár OCG agus Bí Sábháilte.
- Forbairt Ghairme Leanúnach nuair is gá don fhoireann agus na cláir sin á seachadadh.
- Ceachtanna ar an mbulaíocht bunaithe ar fhianaise a sheachadadh ar fud na scoile, e.g. Bí Sábháilte.
- Acmhainí a bhaineann leis an gcuraclam OSPS a liostáil mar aon leis na tacaí.
- Cláir OSPS an Gharda Síochána a sheachadadh. Pléann na ceachtanna seo, a thugann Gardaí Pobail, ceisteanna a bhaineann le sábháilteacht phearsanta agus cibearbhulaíocht.
- Féachfaidh an scoil i leith riachtanais bhreise na ndaltaí ROS maidir le cláir a chur i bhfeidhm agus scileanna agus straitéisí a fhorbairt a chuirfeadh ar chumas gach daltaí freagairt go cuí.
- Cuirfidh an scoil i bhfeidhm an chomhairle atá le fáil in “Sexual Orientation advice for schools” (OCG Bunscoile, feic leabhrán) nuair is cuí.

Naisc le polasaithe eile

- e.g. Cód Iompair, Polasaí Um Chosaint Leanaí, Maoirseacht Daltaí, Polasaí Úsáid Inghlactha an Idirlín etc.

6. Seo a leanas straitéisí chun iompar bulaíochta a imscrúdú, chun obair leantach a dhéanamh ina thaobh agus chun iompar bulaíochta a thaifeadadh mar aon leis na straitéisí idirghabhála bunaithe a úsáidfidh an scoil chun déileáil le cásanna d'iompar bulaíochta. (Féach Roinn 6.8.9 de na *Gnásanna Frithbhulaíochta Bunscoile agus Iar-bhunscoile*):

6.8.9. Gnásanna chun Bulaíocht a Fhiosrú agus Láimhseáil

Is é an phríomhaidhm a bhaineann le bulaíocht a fhiosrú agus a láimhseáil ná ceisteanna a réiteach agus an caidreamh idir na páirtithe a shlánú, a oiread agus is féidir (seachtas milleán a leagan ar dhuine);

Ní mór do ghnásanna na scoile cloí leis an gcur chuige seo a leanas.

Déanfar gach iarracht a chinntiú go dtuigfidh gach duine atá rannpháirteach (daltaí, tuismitheoirí/caomhnóirí san áireamh) an cur chuige sin ón tús.

Iompraíocht Bhulaíochta a Thuairisciú

- Féadfaidh dalta nó tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) ar bith eachtraí bhulaíochta a chur in iúl do mhúinteoirí ar bith sa scoil.
- Fiosróidh agus láimhseálfaidh an múinteoir ábhartha gach tuairisc, ina measc tuairiscí anaithnide.
- Ní mór do bhaill foirne teagaisc agus neamhtheagaisc, cuir i gcás rúnaithe, cúntóirí riachtanas speisialta, glantóirí etc. aon eachtraí d'iompar bulaíochta a fheiceann siad nó a luaitear leo a chur in iúl don mhúinteoir ábhartha.

Eachtraí a Fhiosrú agus a Láimhseáil Stíl an Chuir Chuige

- Agus é/í ag fiosrú agus ag láimhseáil na bulaíochta, tabharfaidh an múinteoir (ábhartha) a b(h)reithiúnas féin féachaint ar tharla bulaíocht nó nár tharla agus cén chaoi is fearr an cás a réiteach.
 - Éilítear ar thuismitheoirí/ar chaomhnóirí agus ar dhaltaí comhoibriú le cibé fiosrú a dhéanfar agus cuidiú leis an scoil ceist ar bith a thiocthadh aníos a réiteach agus an caidreamh idir na páirtithe a shlánú, a oiread agus is féidir, a thúsce agus is féidir.
 - Ba chóir do mhúinteoirí cur chuige fuarchúiseach, neamh-mhóthúcháinach réitithe fadhbanna a ghlacadh.
 - Ba chóir eachtraí a láimhseáil, a oiread agus is féidir, taobh amuigh den seomra ranga le príobháideachas gach rannpháirtí a chinntiú.
 - Ba chóir gach agallamh a dhéanamh chomh híogair agus is féidir agus cearta na ndaltaí á nglacadh san áireamh. Is féidir le daltaí nach bhfuil baint dhíreach acu leis an gcás eolas úsáideach a chur ar fáil mar seo freisin.
 - Agus anailís á dhéanamh ar eachtraí d'iompar bulaíochta, ba chóir don mhúinteoir ábhartha iarracht a dhéanamh na ceisteanna *cén rud, cén áit, cén duine, agus cén fáth* a fhreagairt. Ba chóir é sin a dhéanamh go deas réidh, agus sampla á thabhairt den chaoi ar chóir déileáil le easaontas gan a bheith taghdach.
 - Má bhíonn grúpa i gceist, ba chóir agallamh a chur ar gach duine acu ar dtús. Ina dhiaidh sin, ba chóir bualadh leo mar ghrúpa. Ag an gcruinniú leis an ngrúpa, ba chóir a iarraidh ar gach duine acu a c(h)untas féin a thabhairt ar ar tharla len a chinntiú go dtuigeann gach duine sa ghrúpa ráitis na ndaoine eile go soiléir;
 - Ba chóir tacú le gach ball den ghrúpa i dtaca leis an mbrú a d'fhéadfadh a theacht orthu ó bhaill eile an ghrúpa tar éis an agallaimh leis an múinteoir.
- D'fhéadfadh sé a bheith feiliúnach freisin a iarraidh orthu siúd a bhí i gceist, cuntas a scríobh ar ar tharla.
- I gcásanna go gcinneann an múinteoir ábhartha gur tharla iompar bulaíochta, ba chóir teagmháil a dhéanamh le tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) na bpáirtithe go luath le cur in iúl dóibh faoin eachtra agus míniú a thabhairt dóibh céard a tharlós (agus tagairt á déanamh do

pholasáí frithbhulaíochta na scoile). Ba chóir don scoil deis a thabhairt do thuismitheoirí/do chaomhnóirí plé a dhéanamh ar na bealaí lenar féidir leo tacú leis an scoil agus leis na daltaí;

- Sa gcás go gcinneann an múinteoir ábhartha go raibh iompar bulaíochta ar bun ag an dalta, ba chóir a chur in iúl go soiléir dó/di an sárú a rinne sé/sí ar pholasáí frithbhulaíochta na scoile agus ba chóir iarracht a dhéanamh tabhairt air/uirthi an cas a fheiceáil ó dhearcadh an dalta a d'fhulaing an bhulaíocht;
- Ní mór a chur in iúl go soiléir do gach rannpháirtí (daltaí agus múinteoirí/caomhnóirí) i gcás ar bith a gcaitear smachtbhannaí a chur i bhfeidhm gur ceist phríobháideach atá ann idir an dalta a bheidh faoi smachtbhanna, a t(h)uismitheoir(i)/c(h)aomhnóirí agus an scoil;

Gníomh leantach agus cuntas

- Agus cinneadh á dhéanamh ar déileáladh go cuí agus go leordhóthanach leis an gcás bulaíochta, ní mór don mhúinteoir ábhartha, agus breithiúnas gairmiúil á thabhairt aige/aici, na cúinsí seo a leanas a ghlacadh san áireamh:
 - An bhfuil deireadh tagtha leis an iompar bulaíochta;
 - An bhfuil ceisteanna idir na páirtithe réitithe, a oiread agus is féidir;
 - An bhfuil caidreamh idir na páirtithe slánaithe, a oiread agus is féidir;
 - Aiseolas ar bith a fuarthas ó na páirtithe rannpháirteacha, óna dtuismitheoir(i)/a gcaomhnóir(i) nó ó phríomhoide nó leas-phríomhoide na scoile
 - Ba chóir cruinnithe leantacha a shocrú leis na páirtithe leasmhara féachaint an bhféadfaí iad a thabhairt le chéile tráth níos déanaí má bhíonn an dalta a d'fhulaing an bhulaíocht réidh agus toilteanach.
 - I gcás nach mbíonn tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) sásta gur dhéileáil an scoil leis an gcás bulaíochta de réir na ngnásanna seo, ní mór nósmaireacht ghearáin na scoile agus na céimeanna cuí a chur in iúl do na tuismitheoir(i)/caomhnóir(i), mar is cuí.
 - I gcás gur bhain an/na tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) leas as nósmaireacht ghearáin na scoile agus nach bhfuiltear sásta fós, ní mór don scoil a chur in iúl dóibh go bhfuil an ceart acu gearán a dhéanamh leis an Ombudsman do Dhaltaí.

Cúntas a choinneail ar Iompar Bulaíochta.

Tá sé ríthábhachtach go ndéanfaí gach eachtra de bhulaíocht a chuntas ar bhealach oibiachtúil agus na fírí a bheith cruinn.

Seo a leanas gnásanna na scoile maidir le hiompar bulaíochta a chuntas agus a thuairisciú:

Réamhdhearbhú neamhfhoirmiúil gur tharla bulaíocht

- Ní mór do gach ball foirne cuntas i scríbhinn a choinneáil d'eachtraí a fheiceann siad nó a chuirtear in iúl dóibh. Ní mór gach eachtra a thuairisciú don mhúinteoir ábhartha.

- Cé nár mhór don mhúinteoir ábhartha gach tuairisc, lena n-áirítear tuairiscí anaithnide, de bhulaíocht a fhiosrú agus a láimhseáil, ní mór don mhúinteoir ábhartha cuntas i scríbhinn a choinneáil ar na tuairiscí, ar na gníomhartha a glacadh agus ar aon phlé a rinneadh leis na rannpháirtithe
- Ní mór don mhúinteoir ábhartha gach eachtra atáthar a fhiosrú a chur in iúl don phríomhoide.

Foirmiúil - 1 Dearbhú gur tharla bulaíocht

- Má dhearbhaíonn an múinteoir ábhartha gur tharla bulaíocht, ní mór don mhúinteoir cuntas cuí i scríbhinn a choinneáil a chuideoidh leis/léi na ceisteanna a réiteach agus na caidrimh a shlánú, a oiread agus is féidir, idir na páirtithe leasmhara.
- Ba chóir don scoil, i gcomhairle leis an múinteoir/na múinteoirí ábhartha, prótacal a chur le chéile maidir le gach cuntas a choinníonn an múinteoir ábhartha a stóráil.

Foirmiúil - 2 Aguisín 3 (Gnásanna Foirmiúla na Roinne Oideachais & Scileanna)

Ní mór don mhúinteoir ábhartha an teimpléad cuí in **Aguisín 3** a úsáid chun an iompar bulaíochta a chuntas sna cúinsí seo a leanas:

a) i gcásanna gur dóigh leis/léi nár déileáladh go cuí ná go leordhóthanach leis an iompar bulaíochta taobh istigh de 20 lá scoile tar éis dó/di a chinneadh gur tharla iompar bulaíochta; agus

b) Sa gcás gur chinn an scoil mar chuid dá polasaí frithbhulaíochta nár mhór, i gcúinsí áirithe, an iompar bulaíochta a chuntas agus a thuairisciú láithreach bonn don Phríomhoide nó don Leas-Phríomhoide de réir mar is cuí.

Ba chóir don scoil liosta a dhéanamh de na hiompraíochtaí a chaitear a chuntas agus a thuairisciú láithreach bonn don phríomhoide. Ba chóir dóibh sin a bheith ag teacht le cód iompair na scoile.

Nuair a bhaintear úsáid as an teimpléad cuntais, ní mór don mhúinteoir ábhartha é a choinneáil i dtaisce go sábháilte. Ní mór don phríomhoide cóip de a choinneáil i dtaisce go sábháilte freisin.

Straitéisí Idirghabhála Seanbhunaithe

- Agallaimh idir an múinteoir agus gach dalta
- Idir bheartaíocht a dhéanamh agus teacht ar chomhaontuithe idir daltaí & iad a leanacht le próiseas monatóireachta. Is féidir é seo a dhéanamh ar bhealach neamhfhoirmiúil nó a chur i bhfeidhm trí phróiseas idirghabhála níos struchtúrtha
- Ag obair le tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) le tacú le hidirghabhálacha scoile
- Cuir Chuige Gan Milleán (*no blame approach*)
- Am Ciorcail
- Agallaimh Athshlánúcháin (*Restorative Interviews*). Comhrá & plé le athmhuintearas a dhéanamh.
- Comhdháil Athshlánúcháin (*Restorative Conferencing*). Comhrá & plé leis an ngrúpa le athmhuintearas a chothú.

Luann Gnásanna na Roinne Oideachais & Scileanna na straitéisí idirghabhála seo a leanas agus déantar tagairt do Ken Rigby;

[www.bullyingawarenessweek.org/pdf/BullyingPreventionStrategiesinSchools Ken Rigby.pdf](http://www.bullyingawarenessweek.org/pdf/BullyingPreventionStrategiesinSchools%20Ken%20Rigby.pdf)

- An cur chuige traidisiúnta – smachtbhannaí a chur i bhfeidhm.
- An t-íospartach a láidriú
- Idirghabháil
- Cleachtas Athshlánúcháin (*restorative practice.*) Athmhuintearas a chothú.
- Modh an Ghrúpa Tacaíochta
- Modh na Comhbhá (*method of shared concern.*)

7. Seo a leanas clár tacaíochta na scoile do dhaltaí ar dearnadh bulaíocht orthu: (Féach 6.8 de na Gnásanna Frithbhulaíochta Bunscoile agus Iar-Bhunscoile):

- Cuirfear gach tacaíocht agus deis in-scoile ar fáil do dhaltaí a fhulaingíonn an bhulaíocht le páirt a ghlacadh i ngníomhaíochtaí a leagtar amach lena bhféinmhuinín a mhéadú, cairdeas agus scileanna sóisialta a fhorbairt agus teacht aniar a neartú, e.g.
 - Córas tréadchúraim
 - Córas meantóireachta Piara / Páirtíochta / *buddy-system*
 - Obair i ngrúpaí, cuir i gcás am ciorcail
- Má bhíonn comhairleoireacht nó tacaí breise ó dhaltaí, déanfaidh an scoil a dícheall dul i gcomhairle leis na gníomhaireachtaí cuí chun é sin a eagrú. D'fhéadfadh sé gur don daltaí a fhulaingíonn an bhulaíocht nó a bhíonn i mbun an iompair bhulaíochta é sin.
- Ba chóir do dhaltaí a thuiscint nach mbíonn aon fhinnéithe gan locht ann agus gur chóir gach iompar bulaíochta a chur in iúl do mhúinteoir.

8. Maoirseacht agus Monatóireacht Éifeachtach ar Dhaltaí

Deimhníonn an Bord Bainistíochta go bhfuil cleachtais agus polasaithe cuí maoirseachta agus monatóireachta i bhfeidhm le iompar bulaíochta a chosc agus le déileáil leis agus le idirghabháil luath a éascú más féidir.

Leidcheisteanna agus an ghné seo den pholasáí á meas:

- An bhfuil cleachtais aontaithe mhonatóireachta agus mhaoirseachta i bhfeidhm sa scoil?
- Ar aithníodh cúinsí contúirteacha bulaíochta?
- An ndéanann gcomhairle leis na tuismitheoirí agus leis na daltaí agus na cúinsí contúirteacha bulaíochta á liostáil?
- Cén chaoi a dtacóidh na struchtúir thacaíochta/chúraim do dhaltaí (OSPS, múinteoirí ranga, múinteoirí feabhais, san áireamh) le bearta chun dul i ngleic le hiompar bulaíochta?
- Cén chaoi a mbeidh daltaí, go háirithe daltaí sinsearacha, rannpháirteach le cuidiú le dul i ngleic leis an mbulaíocht? An ndéanadh machnamh ar chóras páirtíochta/meantóireachta chuige sin?
- Maidir leis an bPolasáí Úsáid Inghlactha sa scoil, an dtugtar aghaidh ar na ceisteanna seo a leanas:
 - An ndéanann múinteoir maoirseacht ar gach seisiún idirlín?
 - An ndéanann an scoil monatóireacht rialta ar úsáid an idirlín i measc na ndaltaí?
 - Ar tugadh treoir do dhaltaí gan ach cuntais cheadaithe ranga a úsáid ar mhaithe le ríomhphoist agus gan iad a úsáid ach faoi mhaoirseacht an mhúinteora?

(Tabhair faoi d'aire gur bhlocáil an Clár Leathanbhanda le haghaidh Scoileanna gach láithreán líonraithe shóisialta ar an mbonn gur cur amú ama iad go n-ídiann siad an iomad den leathanbhanda a chuirtear ar fáil do chuspóirí oideachais).

9. An Ciapadh a Chosc

Deimhníonn an Bord Bainistíochta go ndéanfaidh an scoil, de réir a oibleagáidí faoin reachtaíocht chomhionannais, gach beart is indéanta go praiticiúil le daltaí agus baill foirne a chosaint ar chiapadh gnéasach agus ar chiapadh ar aon cheann de na 9 bhforas, mar atá inscne lena n-áirítear trasinscne, stádas sibhialta, stádas teaghlaigh, treoshuíomh gnéasach, reiligiún, aois, míchumas, cine nó ballraíocht den Lucht Siúil.

10. Ghlac an Bord Bainistíochta an beartas seo an 15/7/19.

11. Tá an polasáí seo ar fáil do phobal na scoile ar fad. Foilseofar é ar shuíomh Gréasáin na scoile. Cuirfear cóip den pholasáí seo ar fáil don Roinn Oideachais & Scileanna agus do Phátrún na scoile má iarrtar é.

12. Athbheithneoidh an Bord Bainistíochta an beartas agus a fheidhmiú uair amháin i ngach scoilbhliain. Cuirfear fógra scríofa gur athbheithníodh beartas frithbhulaíochta na scoile ar fáil do phobal na scoile agus foilseofar é ar shuíomh Gréasáin na scoile. Cuirfear taifead den athbheithniú agus a thoradh a chur ar fáil don phátrún agus don Roinn Oideachais & Scileanna, má iarrtar é.

Sínte: *Máirtín Ó Ceallacháin*

(Cathaoirleach an Bhoird Bhainistíochta) **Dáta:** 15/7/19

Sínte: *Fearghas Mac Lochlainn*

(Príomhoide)

Dáta: 15/7/19